סחלב המדשאות Zeuxine strateumatica – מין גר חדש לישראל

אסף שיפמן, מושב מרחביה – asafshifman@gmail.com

התצפית: 5.2.2024
פרסום: 20.2.2024
צלם: אסף שיפמן

———————-

תקציר: סחלב חדש לישראל התגלה בקיבוץ אליפז ליד תמנע. הסחלב התגלה על ידי חברת הקבוץ, **גפן גונן,** בתחילת פברואר 2024. מתברר שזהו מין של סחלב טרופי בשם *Zeuxine strateumatica* אשר מוצע לקרוא לו בעברית בשם **סחלב המדשאות**.

==========

סחלב המדשאות *Zeuxine strateumatica* צילם אסף שיפמן ©

בתחילת פברואר 2024 נמצא במדשאה של קיבוץ אליפז בערבה הדרומית מין של סחלב טרופי, בעל מופע מוזר, שלא היה ידוע עד כה בישראל. גילתה אותו חברת קיבוץ אליפז, אשר העלתה אותו לפייסבוק. הסחלב הוגדר לפי התמונות בפייסבוק ובמרשתת על ידי דרור מלמד כסחלב המדשאות *Zeuxine strateumatica (L.)Schltr* ומידע עליו ניתן על ידי אורי פרגמן באתר צמחיית ישראל וסביבתה.

בעוד רוב סחלבי ישראל שייכים לקבוצות סחלבים ממוזגות הגדלות בכדור הארץ הצפוני, מופיע כאן לראשונה סחלב מהאזור הטרופי (גם בן חורש גדול הינו בעל תפוצה טרופית). רוב סחלבי האזור הטרופי הם אפיפיטים הגדלים על גזעי עצים, לעומתם, הסחלב החדש הוא צמח רב שנתי בעל קנה שורש הגדל על פני הקרקע, כמו שאר סחלבי ישראל. בתמונות המובאות להלן, ואלה שהתפרסמו במרשת נראה כאילו סחלב המדשאות הוא

ספרופיט (לא מטמיע) שכן צבע העלים חום. אולם, בספרות מצוין במפורש שסחלב המדשאות הוא בעל עלים ירוקים.

במפת התפוצה של סחלב המדשאות ניתן לראות שני אזורי תפוצה ברורים: בעוד שבאזור הטרופי של אסיה ומערב אוקיאניה הצמח הוא מקומי (בר) הרי שבאמריקה ובמזרח הים התיכון זהו צמח גר (זר) אשר התנחל בארצות רבות רק בשנים האחרונות אתר Kew 2024 .

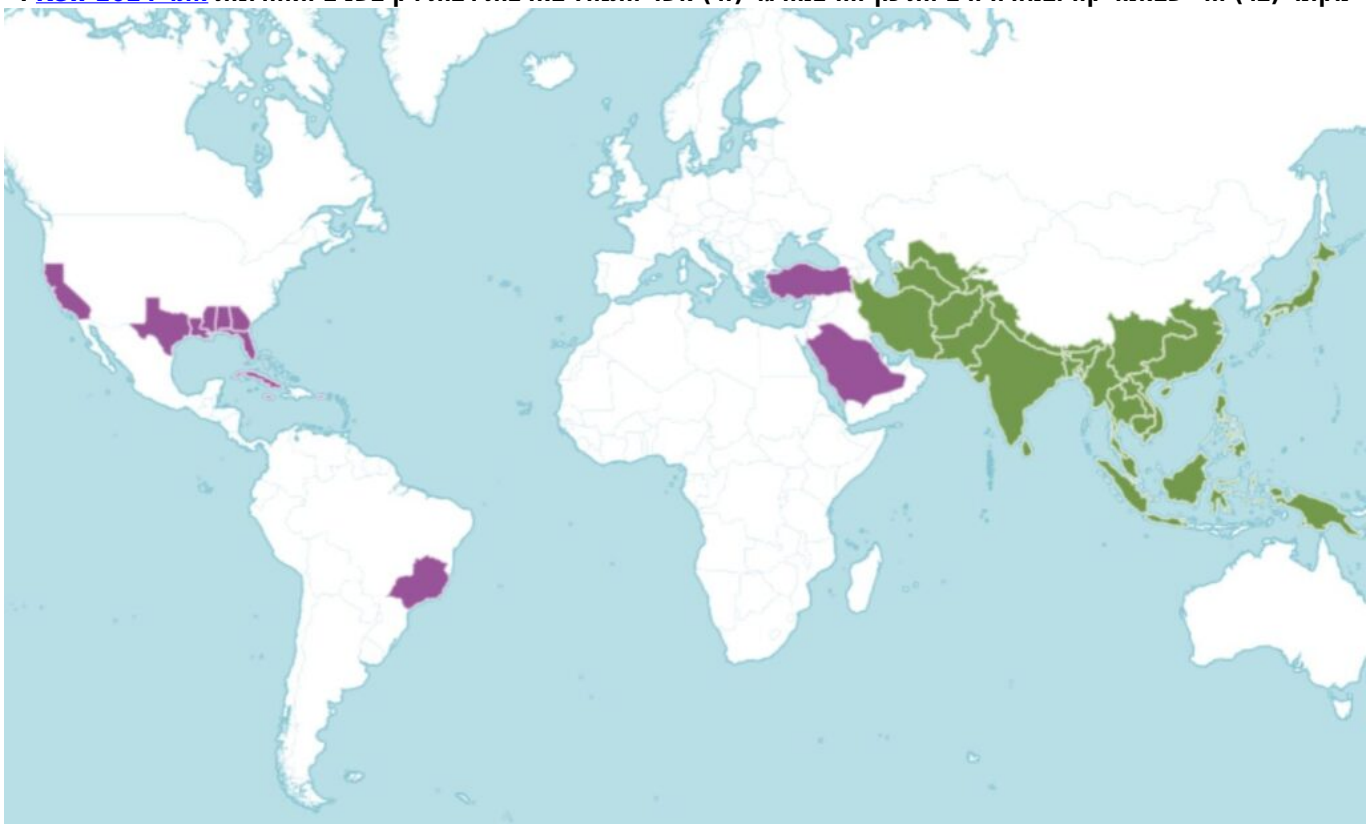

מפת התפוצה של סחלב המדשאות Zeuxine strateumatica ברחבי העולם. בירוק – אזורי תפוצה טבעיים בסגול – אזורי תפוצה משניים (חדר במאה האחרונה). מתוך אתר Kew 2024

בבית הגידול הטבעי שלו באסיה הוא גדל לאורך גדות נחלים ובאדמות עשב (מכאן שמו המדעי). לעיתים הוא גדל במדשאות ובשדות חקלאיים, תפוצתו מתרחבת ולכן הוא נחשב לצמח פולש. לאחרונה נמצא הצמח גם בערב הסעודית, שם הוא מוגדר כצמח פולש ויתכן שמציאתו החדשה בערבה מקורה בחצי-האי ערב; או שהובא מתיאלד על ידי עובדים תאילנדים.

הצמח תואר לראשונה על ידי לינאוס במאה השמונה-עשרה ותוקן בשנת 1911 על ידי שלכטר. שם עברי: השם האנגלי "סחלב המדשאות" נראה מתאים ובמיוחד נוכח העובדה שנמצא בישראל במדשאה באליפז.

סחלב המדשאות *Zeuxine strateumatica*:

מימין - תפרחת משמאל - קנה שורש וניצנים צילום אסף שיפמן ©

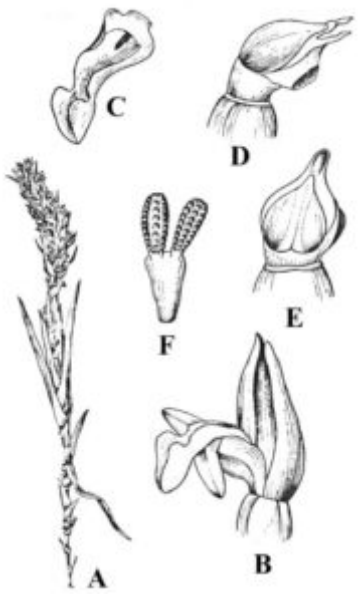

סחלב המדשאות *Zeuxine strateumatica*: מימין פרחים מקרוב (השפית צהובה) צילם א.שיפמן ©
שמאל: A – הצמח, B – הפרח, C – השפית, D – עמודון מבט מהצד, E – עמודון מבט דרוזלי, F – זוג אבקיות (Hussainand 2023)

תיאור הצמח

(נלקח מתוך אתר הפלורה של צפון אמריקה)

צמח רב-שנתי, גובהו עד 25 ס"מ, בעל קנה שורש, הגבעול ירקרק-סגול, עלים 5-12 מסודרים ספירלית. החפה (העלה בבסיס הפרח) ירוק כהה, איזמלני, רוחבו 4 מ"מ אורכו 15מ"מ, וצבע גב החפה חום ירקרק. בתפרחת 8-50 פרחים לבנים קטנים בעלי שפית צהובה בולטת. עלה עטיף החיצוני-אמצעי (דורסלי) אליפטי מוארך, אורכו 4-7 מ"מ ורוחבו 2-3 מ"מ. עלי העטיף הצדדיים אליפטיים מוארכים, אורכם 4-6 מ"מ ורוחבם 2-3 מ"מ. אורך עליי העטיף הפנימיים 4-6 מ"מ ורוחבם 1.5-2 מ"מ; הם מאוחדים עם העלה הדורסלי. השפית צהובה ובשרנית, אורכה 3-4 מ"מ. העמודון (האבר הכולל את האבקנים והצלקת ומיוחד לכל משפחת הסחלבים) זעיר, אורכו 1.5 מ"מ. השחלה תחתית באורך 7 מ"מ. האבקיות צהובות.

סחלב המדשאות: מימין – במדשאת קיבוץ אליפז
משמאל – עלים ירוקים בבסיס התפרחת המעידים כי ס.המדשאות איננו טפיל כיוון שעליו הירוקים מטמיעים

מועדי פריחה(בצפון אמריקה): אוקטובר – ינואר ולעיתים אף אביב.

בתי גידול(בצפון אמריקה): מגוונים ולחים כמו : מדשאות, צידי דרכים, משתלות, שדות חקלאיים, גדות נחלים, חממות ועוד.

נציין, שזהו הסחלב השלישי שמתגלה בישראל בשנים האחרונות: רצועית קומפריה בצפון הגולן, רצועית רוברט בהרי-ירושלים ועכשיו סחלב המדשאות בדרום. אולי זה קשור להתחממות הגלובלית?

סחלב המדשאות גדל במדשאת קיבוץ אליפז בדרום הערבה, ינואר 2024, צילום אסף שיפמן ©

ספרות

Hussainand K and Muhammad Ejaz M and all. 2023 A Comprehensive Checklist of Orchids Diversity in Western Himalayas, Pakistan.

